Realizator Projektu i Wydawca:

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland" z siedzibą w Lublinie

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl

http://www.oic.lublin.pl

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland" w Lublinie

Publikacja bezpłatna.

E-Poradnik przygotowany w ramach umowy nr 76.2018 z dnia 31.12.2018r zawartej z POWIATEM CHEŁMSKIM pod tytułem: Powierzenie prowadzenia dwóch punktów nieodpłatnej pomocy prawnej w powiecie chełmskim w 2019 roku.

Praca zbiorowa

Autorzy:
Zofia Ignatiuk - Kuźma– Radca Prawny
Michał Marciniak – Radca Prawny
Justyna Łataś-Dęga – Radca Prawny
Rafał Kuźma – Radca Prawny

Lublin, wrzesień 2019

Spis treści

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, edukacja prawna 3
2. Umowa renty i o dożywocie 5
3. Umowa darowizny 8
4. Wolność panoramy – czy można swobodnie fotografować zabytki i wykorzystywać te fotografie do własnych celów? 12
5. Czym jest współwłasność i jakie są jej rodzaje? 14
6. Odpowiedzialność za długi spadkowe. 16
7. Odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości gruntowej 18
8. Powództwo prokuratora o zaprzeczenie ojcostwa 20
9. Posiadanie, ochrona posiadania 22

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, edukacja prawna

Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Miejsca świadczenia pomocy:

I punkt

Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	09.30 - 13.30	Urząd Gminy Dubienka, ul. 3 Maja 6
Wtorek	09:30 - 13:30	Urząd Gminy Dorohusk, ul. Niepodległości 50
Środa	07.30 - 11.30	Urząd Gminy Wojsławice, ul. Rynek 30
Czwartek	08:30 - 12:30	Urząd Gminy Białopole, ul. Chełmska 1
Piątek	11:15 - 15:15	Urząd Gminy Żmudź, ul. Kasztanowa 22

II punkt

Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	08.00 - 12.00	Starostwo Powiatowe w Chełmie pl. Niepodległości 1
Wtorek	08.00 - 12.00	Starostwo Powiatowe w Chełmie pl. Niepodległości 1
Środa	08.00 - 12.00	Starostwo Powiatowe w Chełmie pl. Niepodległości 1
Czwartek	08.00 - 12.00	Starostwo Powiatowe w Chełmie pl. Niepodległości 1
Piątek	07:00- 11:00	Starostwo Powiatowe w Chełmie pl. Niepodległości 1

Zapisy na wizyty:

Termin wizyty ustalany jest telefonicznie pod nr **82/562-75-07**

Na jaką pomoc możemy liczyć?

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- ✓ poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym
- ✓ oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym
- ✓ w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądowoadministracyjnym,
- ✓ wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego,

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

- ✓ przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowoadministracyjnym,
- ✓ sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań,
- ✓ nieodpłatną mediację (świadczona od roku 2020).

Nieodpłatna pomoc prawna nie obejmuje spraw związanych:

- ✓ z prowadzeniem działalności gospodarczej, z wyjątkiem przygotowania do rozpoczęcia tej działalności.

Kto może skorzystać?

Z porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na odpłatne porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Inne informacje

Porady co do zasady udzielane są podczas osobistej wizyty w punkcie porad. Osobom, które ze względu na niepełnosprawność ruchową nie są w stanie przybyć do punktu lub osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się – po uprzednim zgłoszeniu ww. faktu pod wskazany nr telefonu oraz złożeniu ww. oświadczenia wraz ze wskazaniem okoliczności uzasadniających udzielenie porady poza punktem – może zostać udzielona porada za pomocą środków porozumiewania się na odległość w umówionym terminie.

Edukacja prawna

Edukacja prawna jest procesem ustawicznym, prowadzonym wobec obywateli w każdym wieku. Edukacja młodzieży szkolnej obejmuje wiedzę na temat podstawowych praw oraz obowiązków, funkcjonowania profilaktyki i zwalczania przestępstw a także funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Ma ona na celu zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu oraz uwrażliwieniu na potrzebę zachowania porządku prawnego.

Szczególną wartość w edukacji prawnej mają metody aktywizujące oraz zajęcia praktyczne poruszające zagadnienia prawne. Pozwalają one uczniom skonfrontować ich dotychczasowe doświadczenie i poglądy z uniwersalnymi wartościami oraz literą prawa. To wyposaża ich w wiedzę i kształtuje umiejętność rozwiązywania problemów.

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

2. Umowa renty i o dożywocie

Umowy renty i o dożywocie nie są ani często spotykane i ani powszechnie stosowane w obrocie cywilnoprawnym. Zarówno jednak umowa o rentę jak i umowa dożywocia może być alternatywną dla darowizny formą przekazania majątku, często np. dużo lepiej zabezpieczającą interesy osoby zrzekających się własności nieruchomości.

Zaznaczyć przy tym należy, iż mówiąc o umowie renty nie mamy tu na myśli świadczeń z ubezpieczeń społecznych, do której otrzymywania uprawnione są osoby spełniające szczegółowe przesłanki wynikające z ustaw rentowych, lecz umowę cywilnoprawną zawartą pomiędzy dwiema dowolnymi stronami.

Regulacje dotyczące tych dwóch umów nazwanych znajdujemy w księdze trzeciej Kodeksu Cywilnego – Zobowiązania, zasadniczo w tytule XXXIV. Renta i dożywocie, art. 903-916 KC.

Renta

Zgodnie z art. 903 KC przez umowę renty jedna ze stron zobowiązuje się względem drugiej do określonych świadczeń w pieniądzu lub w rzeczach oznaczonych tylko co do gatunku. Świadczenia te mają charakter okresowy, cykliczny i mogą być ustalone na konkretny okres czasu (np. pięciu lat) lub na czas nieokreślony.

Jeżeli jednak obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, to każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty. Dotyczy to również przypadku, gdy wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie.

Umowa renty wymaga formy pisemnej.

Należy jednak pamiętać, że w niektórych sytuacjach umowa ta musi zostać sporządzona w formie aktu notarialnego, np.: w przypadku przeniesienia własności nieruchomości, użytkowania wieczystego gruntu, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, zbycia spadku, zbycia przedsiębiorstwa, jeżeli w jego skład wchodzi nieruchomość, czy w sytuacji zawarcia umowy przenoszącej spadek.

Co do zasady, jeżeli nie określono tego odmiennie w umowie, rentę pieniężną należy płacić miesięcznie z góry, natomiast rentę polegającą na świadczeniach w rzeczach oznaczonych tylko co do gatunku należy uiszczać w terminach wynikających z właściwości świadczenia i celu renty. W przypadku śmierci uprawnionego, jeżeli dożył on dnia płatności renty z góry, należy mu się całe świadczenie przypadające za dany okres. Renta płatna z dołu powinna być zapłacona za czas do dnia, w którym obowiązek ustał.

Dożywocie

Zgodnie z art. 908 KC w ramach umowy dożywocia, w zamian za przeniesienie własności nieruchomości, nabywca może zobowiązać się do zapewnienia zbywcy dożywotniego utrzymania. Jeżeli nie mamy odmiennych ustaleń powinien on przyjąć zbywcę jako domownika, dostarczać mu wyżywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, zapewnić mu

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

odpowiednią pomoc i pielęgnowanie w chorobie oraz sprawić mu własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym.

W ramach umowy dożywocia nabywca nieruchomości może również zobowiązać się obciążyć tą nieruchomość na rzecz zbywcy użytkowaniem, którego wykonywanie jest ograniczone do części nieruchomości, służebnością mieszkania lub inną służebnością osobistą albo spełniać powtarzające się świadczenia w pieniądzach lub w rzeczach oznaczonych co do gatunku.

Uprawnienia takie można zastrzec także na rzecz osoby bliskiej zbywcy nieruchomości.

Jak wskazał SN w wyroku z 30 marca 1998 r. (sygn. akt III CKN 219/98), umowa dożywocia nie musi obejmować całej nieruchomości. Przedmiotem umowy może być bowiem także udział we współwłasności.

Z uwagi na przedmiot umowy (nieruchomość) dożywocie wymaga zachowania formy aktu notarialnego. Z uwagi na fakt, iż przeniesienie własności nieruchomości na podstawie umowy o dożywocie następuje z jednoczesnym obciążeniem nieruchomości prawem dożywocia odpowiednie zastosowanie znajdują tu przepisy o prawach rzeczowych ograniczonych. W przypadku zbycia nieruchomości obciążonej takim prawem, nabywca ponosi także osobistą odpowiedzialność za świadczenia tym prawem objęte, z wyjątkiem świadczeń, które stały się wymagalne w czasie, kiedy nieruchomość nie była jego własnością.

Osobista odpowiedzialność współwłaścicieli ma charakter solidarny.

Podkreślenia wymaga fakt, iż prawo dożywocia ma charakter niezbywalny. Ustanowione natomiast na rzecz kilku osób, w razie śmierci jednej z tych osób, ulega odpowiedniemu zmniejszeniu.

Osobisty charakter świadczeń, o których mowa powyżej, powoduje, iż w szczególnych sytuacjach przewidziano możliwość zamiany wszystkich lub niektórych uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę odpowiadającą ich wartości. Sąd może na żądanie jednaj ze stron dokonać takiej modyfikacji, jeżeli z jakichkolwiek powodów wytworzą się między dożywotnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, żeby pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności. Dożywotnik może żądać zamiany prawa dożywocia na dożywotnią rentę odpowiadającą wartości tego prawa także w sytuacji jeżeli zobowiązany z tytułu umowy o dożywocie zbył otrzymaną nieruchomość.

W wypadkach wyjątkowych sąd może nawet rozwiązać umowę o dożywocie – pod warunkiem jednak, iż dożywotnik był tu zbywcą nieruchomości.

Zwrócić należy jeszcze uwagę na możliwość żądania uznania umowy o dożywocie za bezskuteczną. Uprawnienie takie przysługuje osobie, względem której ciąży na dożywotniku ustawowy obowiązek alimentacyjny, jeżeli wskutek tej umowy dożywotnik stał się niewypłacalny. Przy czym, przy rozstrzyganiu tej kwestii nie ma znaczenia, czy dożywotnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, oraz bez względu na czas zawarcia umowy. Nie można jednak żądać uznania umowy o dożywocie za bezskuteczną po upływie lat pięciu od daty tej umowy.

Podsumowując powyższe, krótkie wskazanie najważniejszych cech umowy renty i dożywocia podkreślić należy, iż konstrukcja tych umów umożliwia wykorzystanie ich jako zabezpieczenia swojego utrzymania w przyszłości, dla osób będących właścicielami mieszkania, gruntu, czy

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

domu. W przypadku umowy renty i dożywocia nieruchomość może bowiem stanowić „swoistą" zapłatę za dożywotnie świadczenia, czy opiekę ze strony innej osoby.

Nie ulega wątpliwości, iż właściciel może rozporządzać nieruchomością według swojego uznania. Warto jednak rozważyć różne możliwości, biorąc pod uwagę również okoliczność, iż w przypadku zachowania odpłatnego charakteru, umowy te, w przeciwieństwie do darowizny, mogą stanowić „swoiste zabezpieczenie" przed coraz częściej wykorzystywanym przez osoby najbliższe, roszczeniem o zachowek.

Autor: Justyna Łataś - Dęga – Radca Prawny

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

3. Umowa darowizny

Umowa darowizny jest jedną z najbardziej popularnych, najczęściej spotykanych umów. Regulacja dotyczące tej umowy nazwanej znajdujemy w księdze trzeciej Kodeksu Cywilnego – Zobowiązania, zasadniczo w tytule XXXIII. Darowizna, art. 888-902 KC.

Definicja

Zgodnie z art. 888 KC przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku.

Określenie stron i przedmiotu darowizny

Umowa darowizny powinna zawierać, takie elementy jak:

- ✓ miejsce i datę sporządzenia,
- ✓ oznaczenie stron (imię i nazwisko oraz adres darczyńcy i obdarowanego oraz dane identyfikujące strony: Pesel, numery seryjne dowodów tożsamości),
- ✓ określenie przedmiotu darowizny oraz oświadczenie darczyńcy, że przedmiot jest jego własnością oraz ewentualnie czy jest przedmiotem praw osób trzecich (np. zastawu, zabezpieczenia),
- ✓ oświadczenie obdarowanego o przyjęciu darowizny,
- ✓ podpisy stron,

Dodatkowo może zawierać takie elementy jak:

- ✓ określenie daty wykonania darowizny, jeżeli przekazana przedmiotu darowizny ma nastąpić w późniejszym terminie,
- ✓ wskazanie strony, która ponosi koszty zawarcia umowy,
- ✓ zobowiązanie obdarowanego, które ten będzie musiał zaakceptować przyjmując darowiznę (polecenie)

Zwrócić należy uwagę, iż do przekazania w formie darowizny przedmiotów objętych małżeńską wspólnością majątkową wymagana będzie, co do zasady, zgoda drugiego małżonka.

Forma umowy

Oświadczenie darczyńcy powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Zgodnie jednak z zastrzeżeniem wynikającym wprost z zapisów Kodeksu Cywilnego umowa zawarta bez zachowania tej formy staje się ważna, jeżeli przyrzeczone świadczenie zostało spełnione.

Należy jednak pamiętać, iż przepisy szczególne, z uwagi na przedmiot darowizny mogą wymagać zachowania szczególnej formy dla oświadczeń obu stron.

Tak przykładowo umowa darowizny nieruchomości zawsze musi mieć formę aktu notarialnego.

Natomiast umowa darowizny ruchomości, np. samochodu zawarta w innej formie niż akt notarialny będzie ważna, jeśli świadczenie zostało spełnione, tj. zarówno przedmiot

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

ISO 9001 PCA ZETOM-CERT
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

darowizny jak i kluczyki oraz komplet niezbędnych dokumentów zostały obdarowanemu przekazane przez darczyńcę.

Pamiętać również należy, iż nie każde bezpłatne świadczenie stanowi darowiznę.
Nie stanowi bowiem darowizny przysporzenie w sytuacji, gdy:
1) zobowiązanie do bezpłatnego świadczenia wynika z umowy uregulowanej innymi przepisami kodeksu;
2) ktoś zrzeka się prawa, którego jeszcze nie nabył albo które nabył w taki sposób, że w razie zrzeczenia się prawo jest uważane za nienabyte.

Doktryna (Kodeks cywilny. Komentarz red. prof. dr hab. Edward Gniewek, prof. dr hab. Piotr Machnikowski) wskazuje w tym pierwszym przypadku na sytuacje bezpłatnych przysporzeń, których podstawą są umowy uregulowane innymi przepisami Kodeksu:

- ✓ bezczynszowej dzierżawy (art. 708 KC),
- ✓ użyczenia (art. 710 KC),
- ✓ bez- odsetkowej pożyczki (art. 720 KC),
- ✓ nieodpłatnego zlecenia (art. 735 KC),
- ✓ nieodpłatnego przechowania (art. 836 KC),
- ✓ poręczenia (art. 876 KC).

W artykule 906§2 KC, znajdziemy wyjątek od tej zasady, do renty ustanowionej bez wynagrodzenia stosuje się bowiem przepisy o darowiźnie.

Przepisów dotyczących darowizny nie stosuje się natomiast do stosunków które mają charakter grzecznościowy, np. powstały w ramach stosunków rodzinnych czy towarzyskich.

Zgodnie z art. 889 pkt 2 KC nie stanowi również darowizny zrzeczenie się prawa, którego zrzekający jeszcze nie nabył albo które nabył w taki sposób, że w razie zrzeczenia się prawo uważane jest za nie byłe. Zaliczyć do takich przypadków należałoby: zrzeczenia się dziedziczenia (art. 1048 KC), zrzeczenia się uprawnień wchodzących w skład spadku, możliwość odrzucenia spadku (art. 1012 KC), a także możliwość zrzeczenia się własności nieruchomości, czy porzucenia rzeczy ruchomej z zamiarem wyzbycia się jej własności.

Na marginesie wskazać należy na złożony charakter nieodpłatnego przekazania przez rolników gospodarstw rolnych następcom w zamian za rentę i inne świadczenia społeczne.
Przed wejściem w życie ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w orzecznictwie dominował pogląd o braku zastosowania w tym zakresie przepisów o darowiźnie.
Natomiast pod rządami ustawy z 20.12.1990 r. w zakresie przekazania gospodarstw rolnych po 1.1.1991 r. dopuszcza się stosowanie uregulowania dotyczącego darowizny, jeśli strony takiej czynności wyraźnie przyjęły formę darowizny dla przeniesienia własności i praw wchodzących w skład przekazywanego gospodarstwa.

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

Polecenie darczyńcy

Jak to zostało wskazane powyżej darczyńca może nałożyć na obdarowanego obowiązek oznaczonego działania lub zaniechania, nie czyniąc jednocześnie nikogo wierzycielem.

Darczyńca, który wykonał zobowiązanie wynikające z umowy darowizny, czyli przekazał darowiznę, może żądać wypełnienia takiego polecenia z wyjątkiem sytuacji, gdy polecenie ma wyłącznie na celu korzyść obdarowanego.

Wskazać należy, iż po śmierci darczyńcy wypełnienia polecenia mogą żądać spadkobiercy darczyńcy, a jeżeli polecenie ma na względzie interes społeczny - także właściwy organ państwowy.

Obdarowany może odmówić wypełnienia polecenia jedynie w sytuacji, gdy jest to usprawiedliwione wskutek istotnej zmiany stosunków. Jeżeli natomiast wypełnienia polecenia żąda darczyńca lub jego spadkobiercy, obdarowany może zwolnić się z obowiązku wykonania polecenia przez wydanie przedmiotu darowizny w naturze w takim stanie, w jakim przedmiot ten się znajduje.

Majątek osobisty małżonka

Zgodnie z regulacjami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w przypadku ustroju ustawowej wspólności majątkowej małżonków, przedmioty majątkowe nabyte poprzez darowiznę wchodzą do majątku osobistego każdego z małżonków.

Oczywiście w umowie darowizny darczyńca może postanowić odmiennie i wskazać wprost, iż przekazuje darowiznę obojgu małżonkom.

Odwołanie darowizny

Możliwość odwołania darowizny i jej przesłanki uzależnione są od tego, czy darowizna została wykonana czy też nie.

Darczyńca może bowiem odwołać darowiznę jeszcze niewykonaną, jeżeli po zawarciu umowy jego stan majątkowy uległ takiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania odpowiednio do jego usprawiedliwionych potrzeb albo bez uszczerbku dla ciążących na nim zobowiązaniach alimentacyjnych.

Jeżeli natomiast darczyńca popadnie w niedostatek już po wykonaniu darowizny, obdarowany ma obowiązek, w granicach istniejącego jeszcze wzbogacenia, dostarczać darczyńcy środków, których mu brak do utrzymania albo do wypełnienia ciążących na nim obowiązkach alimentacyjnych. Obdarowany może jednak zwolnić się od tego obowiązku zwracając darczyńcy wartość wzbogacenia.

Rażąca niewdzięczność

Darczyńca może również odwołać darowiznę, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

W takim przypadku zwrot przedmiotu odwołanej darowizny następuje z zastosowaniem przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Ma to istotne znaczenie dla ustalenia odpowiedzialności za przedmiot darowizny.

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

Od chwili zdarzenia uzasadniającego odwołanie obdarowany ponosi bowiem odpowiedzialność na równi z bezpodstawnie wzbogaconym, który powinien się liczyć z obowiązkiem zwrotu.

Należy pamiętać, iż darowizna nie może być odwołana z powodu niewdzięczności, jeżeli darczyńca obdarowanemu przebaczył. Jeżeli natomiast w chwili przebaczenia darczyńca nie miał zdolności do czynności prawnych, przebaczenie jest skuteczne pod warunkiem, że nastąpiło z dostatecznym rozeznaniem.

Również spadkobiercy darczyńcy mogą odwołać darowiznę z powodu niewdzięczności. Jest to jednak możliwe jedynie wtedy, gdy darczyńca w chwili śmierci był uprawniony do jej odwołania albo gdy obdarowany umyślnie pozbawił darczyńcę życia lub umyślnie wywołał rozstrój zdrowia, którego skutkiem była śmierć darczyńcy.

Termin na odwołanie darowizny wynosi rok od dnia, w którym uprawniony dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.
Odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie.

Przedstawiciel osoby ubezwłasnowolnionej może natomiast żądać rozwiązania umowy darowizny dokonanej przez podopiecznego przed ubezwłasnowolnieniem, jeżeli darowizna ze względu na wartość świadczenia i brak uzasadnionych pobudek jest nadmierna.
Rozwiązania umowy darowizny nie można jednak żądać po upływie dwóch lat od jej wykonania.

Na zakończenie wskazać należy na jeszcze jedną istotną w przedmiocie możliwości odwołania darowizny kwestię. **Przepisów o odwołaniu darowizny nie stosuje się bowiem, jeżeli darowizna czyni zadość obowiązkowi wynikającemu z zasad współżycia społecznego.**

Autor: Justyna Łataś - Dęga – Radca Prawny

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

4. Wolność panoramy – czy można swobodnie fotografować zabytki i wykorzystywać te fotografie do własnych celów?

Spędzenie czasu na wakacjach łączy się nierozerwalnie z chęcią utrwalenia przyjemnych chwil za pomocą zdjęć. Fotografia analogowa czy też cyfrowa stanowi jedną z wielu form pamiątek. Niejednokrotnie mamy okazję do uwiecznienia siebie, rodziny czy też przyjaciół na tle lokalne zabytków. Czy zdjęcia zawierające zabytki możemy jednak swobodnie fotografować i następnie wykorzystywać?

W pierwszej kolejności należy odnieść się do ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zabytkami w rozumieniu tej ustawy (art. 3 pkt 1) są nieruchomości lub rzeczy ruchome, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Na cele niniejszego opracowania ograniczymy się do zabytkowych nieruchomości.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych w art. 1 ust. 1 stanowi, że: przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). Nie analizując zbyt szczegółowo znaczenia pojęcia „utwór" należy przyjąć dla uproszczenia i na cele niniejszego artykułu, że zabytki stanowią utwory architektoniczne w rozumieniu tej ustawy.

Zgodnie natomiast z art. 33 pkt 1 cytowanej ustawy: wolno rozpowszechniać: 1) utwory wystawione na stałe na ogólnie dostępnych drogach, ulicach, placach lub w ogrodach, jednakże nie do tego samego użytku.

Zasadę wynikającą z tego przepisu określa się potocznie mianem „wolności panoramy". Wolność panoramy (zwana także: prawem panoramy) jest wyjątkiem w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych pozwalający na swobodne wykorzystywanie zdjęć w tym obiektów architektonicznych, bez dodatkowego występowania o zgodę na jego wykorzystanie od osób, podmiotów uprawnionych. Regulacja ta stanowi, że utwór architektoniczny, aby wolno go było swobodnie fotografować, a następnie fotografie te dalej swobodnie rozpowszechniać musi być przede wszystkim ogólnie dostępny, to jest znajdować się (być wystawionym) na wolnej, otwartej przestrzeni. Przez ogólnodostępność należy rozumieć brak barier uniemożliwiających swobodne dostanie się do niego np. brak wysokiego płotu. Można tylko nadmienić, że w ustawa określa, że utwory mają być wystawione na stale. Co prawda nie ma to większego znaczenia dla kwestii zabytkowych nieruchomości, które ze swej istoty znajdują się na stale „w panoramie". Warto jednak wiedzieć, że warunkiem

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

wolności panoramy dla innych utworów chronionych prawem autorskim jest właśnie stałość wystawienia.

Poza tym art. 33 pkt 1 ustawy ogranicza wolność rozpowszechniania do sposobu użytku (utwory wystawione na stałe na ogólnie dostępnych drogach, ulicach, placach lub w ogrodach, jednakże nie do tego samego użytku). Oznacza to, że nie można wykorzystać utworu architektonicznego do odtworzenia publicznie dostępnego zabytku np. stworzenia sobie „kopii" takiego zabytku na własnej działce.

Istotne jest też, że ustawodawca nie wskazuje w żaden sposób, że wolność panoramy jest zastrzeżona jedynie do użytku własnego.

Niniejsze opracowanie odnosi się do polskiego porządku prawnego. Nie we wszystkich krajach Unii Europejskiej obowiązuje wolność panoramy. Dlatego też przed zamierzonym fotografowaniem zabytków należy upewnić się, że jest on objęty wolnością panoramy.

Podsumowując należy stwierdzić, że dzięki wolności panoramy możemy pod warunkami wynikającymi z w/w ustawy swobodnie fotografować zabytki i fotografie te następnie wykorzystywać nie tylko do celów użytku własnego.

Podstawa prawna:

-ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

-ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Autor: Michał Marciniak – Radca Prawny

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

ISO 9001 PCA ZETOM-CERT
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

5. Czym jest współwłasność i jakie są jej rodzaje?

Współwłasność to taki stan rzeczy w którym prawo własności rzeczy przysługuje niepodzielnie kilku osobom lub podmiotom jednocześnie. Z powyższego można wywieść, że aby zaszedł stan współwłasności muszą ziścić się następujące okoliczności:

1. jedność przedmiotu własności,
2. wielość osób, podmiotów, którym przysługuje prawo własności,
3. stan niepodzielności wspólnego prawa.

Jedność przedmiotu własności oznacza, że współwłasność odnosi się do jednej rzeczy. Dla samej współwłasności nie ma jednak znaczenia z jakiego rodzaju rzeczą mamy do czynienia – rzeczą ruchomą czy też nieruchomością. Dlatego też przedmiotem współwłasności może być samochód, telewizor, pralka ale również dom czy też działka rolna. Przedmiotem współwłasności może być także zbiór rzeczy (np. kolekcja monet).

Z istoty wielości osób/podmiotów wynika, że prawo własności rzeczy musi przysługiwać co najmniej dwóm osobom/podmiotom. Nie ma przy tym górnego limitu możliwych współwłaścicieli tej samej rzeczy. Nie ma też znaczenia czy współwłaścicielem są osoby fizyczne („ludzie") czy też osoby prawne (np. spółki kapitałowe- spółka z o. o., spółka akcyjne, spółdzielnie itd.). Może zajść sytuacja, w której współwłasność rzeczy przysługiwać będzie zarówno osobom fizycznym jak i prawnym. Konfiguracji współwłaścicieli w tym zakresie może być bardzo wiele.

Stan niepodzielności wspólnego prawa odnosi się do równości uprawnień przysługujących każdemu ze współwłaścicieli. Oznacza to, że każdemu ze współwłaścicieli przysługuje prawo do całej rzeczy, a nie jedynie części rzeczy, która odpowiada jego udziałowi.

Kodeks cywilny (art. 196) wyróżnia dwa rodzaje współwłasności: współwłasność w częściach ułamkowych oraz współwłasność łączną.

Pierwsza z nich to współwłasność, która przysługuje współwłaścicielowi według udziału, któremu odpowiada z kolei pewien ułamek. Udziały odnoszące się do przedmiotu współwłasności mogą być różne – mogą to być przykładowo: 1/2, 3/4, 5/8. Wielkość przysługujących udziałów ma wpływ na wiele aspektów dotyczących rzeczy. Można tu wskazać na choćby na zarządzanie rzeczą wspólną – zarówno co do czynności odnoszących się do tzw. zwykłego zarządu, jak również do czynności przekraczających zwykły zarząd. Ponadto wielkość udziału rzutuje także na to jak wiele pożytków i innych przychodów (np. czynszów z najmu nieruchomości) przypadnie poszczególnym współwłaścicielom. Natomiast w takim samym stosunku w jakim współwłaścicielom przypadają pożytki i inne przychodzi, ponoszą oni również wydatki i ciężary (np. podatki czy ubezpieczenie przedmiotu współwłasności). W razie pokrycia całości wydatków lub ciężarów przez jednego ze współwłaścicieli, przysługują mu roszczenia zwrotne wobec pozostałych współwłaścicieli.

Mimo, że udziały ułamkowe mogą być różne to zgodnie z art. 206 ustawy kodeks cywilny: każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania rzeczy

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
ISO 9001 ZETOM-CERT
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

wspólnej oraz do korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli. Powyższe oznacza, że współwłaściciel posiadający udział określony ułamkiem (np. 1/2) może posiadać i korzystać z całej rzeczy, a nie fizycznie wydzielonej części odpowiadającej przysługującemu mu ułamkowi. Tak też wypowiedział się Sąd Najwyższy Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2001 roku w sprawie o syng. akt III CKN 21/99: „Z przepisów kodeksu cywilnego regulujących współwłasność nie wynika, aby współwłaściciel miał uprawnienie do korzystania tylko z takiej części wspólnej rzeczy, która odpowiada wielkości jego udziału".

Nierzadko zdarza się, iż współwłaściciele z różnych powodów nie mogą dojść do porozumienia co do kwestii związanych z korzystaniem i współposiadaniem rzeczy wspólnej. W takich przypadkach możliwe jest dokonanie zniesienia współwłasności tak, aby rzecz (dotychczas) wspólna stanowiła przedmiot wyłącznej własności jednego z (byłych) współwłaścicieli.

Natomiast współwłasność łączna odróżnia się od współwłasności ułamkowej tym, że współwłaściciele rzeczy nie posiadają udziałów w częściach ułamkowych. Oznacza to, że każdemu z nich przysługuje prawo do całej rzeczy (bez wskazania części ułamkowych). Współwłasność łączna występuje w pewnych specyficznych sytuacjach takich jak przykładowo przedmioty majątkowe wchodzące w skład majątku wspólników spółki cywilnej czy też majątku wspólnego małżonków.

Podstawa prawna:
-Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny
-Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Autor: Michał Marciniak – Radca Prawny

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

6. Odpowiedzialność za długi spadkowe.

Odpowiedzialność za długi spadkowe jest ściśle związana z chwilą nabycia spadku. Z tego powodu tytułem wstępu należy odnieść się do tak zwanego „otwarcia spadku". Zgodnie z art. 925 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (dalej w skrócie k.c.) spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku. Chwilą otwarcia spadku jest śmierć spadkodawcy. Właśnie z tą chwilą na spadkobiercę czy też spadkobierców przechodzą prawa i obowiązki majątkowe zmarłego. Niejednokrotnie w powszechnych rozumieniu niejednokrotnie przyjmuje się, że do spadku należą jedynie składniki majątkowe „na plus" to jest aktywa spadku. To błędne przekonanie niesie ze sobą dolegliwe konsekwencje związane z brakiem świadomości co do odpowiedzialności za ewentualne długi spadkowe znajdujące się w spadku.

Należy też jasno rozgraniczyć chwilę nabycia spadku (otwarcia spadku) od momentu jego przyjęcia czy też odrzucenia. O ile nabycie spadku dokonuje się z chwilą śmierci spadkodawcy z mocy prawa („automatycznie" i niezależnie od woli spadkobierców), o tle przyjęcie, bądź też odrzucenie zależne jest od działania spadkobierców (zainicjowania sprawy w sądzie bądź notarialnego przyjęcia lub odrzucenia spadku).

Do chwili złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku spadkobierca odpowiada za długi jedynie ze spadku. Ta jasna reguła oznacza, że w czasie pomiędzy momentem śmierci spadkodawcy, a momentem przyjęcia lub odrzucenia spadku spadkobierca odpowiada jedynie z masy spadkowej. Tak więc jego odpowiedzialność za ewentualne długi jest ograniczona tylko do aktywów spadku.

Na marginesie zaznaczyć należy, że w przypadku odrzucenia przez spadkobiercę spadku nie nabywa on ani aktywów, ani pasywów spadku. Masa spadkowa (aktywa i pasywa) w tym wypadku przechodzi „dalej" na kolejne kręgi spadkobierców według norm prawa cywilnego.

W wypadku natomiast przyjęcia spadku przez spadkobiercę odpowiedzialność za długi spadkowe obejmuje już nie tylko majątek spadkowy, ale również jego majątek osobisty spadkobiercy. Oznacza to więc, że wierzyciele spadkodawcy mogą po przyjęciu spadku skierować egzekucję do majątku spadkobiercy, który spadek przyjął.

Natomiast zakres odpowiedzialności spadkobiercy uzależniony jest od sposoby w jaki spadkobierca dokonał przyjęcia spadku. Można w tym wypadku wyróżnić:

- ✓ proste przyjęcie spadku,
- ✓ przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Proste przyjęcie spadku charakteryzuje się tym, że spadkobierca, który takiego przyjęcia dokonał odpowiada za długi spadkowe bez żadnych ograniczeń. Nie ma przy tym znaczenia czy w spadku znajduje się więcej aktywów („majątku"), niż pasywów („długów").

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

Ten rodzaj przyjęcia spadku jest dość ryzykownym w wypadku braku świadomości spadkobierców co do zawartości masy spadkowej.

Drugi ze sposobów, a więc przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza charakteryzuje się tym, że odpowiedzialność spadkobiercy jest limitowana do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Należy jednak wziąć pod uwagę, że limitowanie odpowiedzialności spadkobiercy do wartości czynnej spadku (aktywów – majątku „na plus") w pewnych określonych wypadkach doznaje ograniczeń. Ma to miejsce w wypadku, gdy spadkobierca podstępnie pominął w wykazie inwentarza lub podstępnie nie podał do spisu inwentarza przedmiotów należących do spadku lub przedmiotów zapisów windykacyjnych. Ponadto z dobrodziejstwa inwentarza nie skorzysta również spadkobierca, który w wykazie inwentarza uwzględnił lub podstępnie podał do spisu inwentarza nieistniejące długi.

Wykaz inwentarza, o którym mowa powyżej może być złożony w sądzie albo przed notariuszem (wtedy notariusz obejmuje go protokołem). Taki inwentarz może złożyć wspólnie wielu spadkobierców (podobnie zapisobierców windykacyjnych lub wykonawców testamentu). Sam wykaz inwentarza powinien zawierać przedmioty należące do spadku (także przedmioty zapisów windykacyjnych) z wyszczególnieniem ich wartości według stanu i cen z chwili otwarcia spadku, a także długi spadkowe i ich wysokość według stanu z chwili otwarcia spadku. Wszystkie wyżej wskazane informacje muszą być podane z należytą starannością.

W wypadku gdy po złożeniu wykazu inwentarza ujawnią się inne (nie objęte wykazem) przedmioty należące do spadku (również przedmioty zapisów windykacyjnych) lub długi spadkowe to dokonuje się uzupełnienia wykazu inwentarza.

Wykaz inwentarza składany w sądzie sporządza się według określonego ustalonego wzoru. Wzór ten jest określany przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

W wypadku prawidłowego (zgodnego z przepisami) złożenia wykazu inwentarza spadkobierca spłaca długi spadkowe zgodnie ze złożonym wykazem. Oznacza to, że od chwili sporządzenia spisu inwentarza spadkobierca dokonuje spłaty długów spadkowych zgodnie ze sporządzonym spisem. Nie można jednak zasłaniać się brakiem znajomości wykazu inwentarza złożonego przez innego spadkobiercę (odpowiednio zapisobiercę windykacyjnego lub wykonawcę testamentu).

Należy pamiętać, że Wierzyciel, który zażądał sporządzenia spisu inwentarza, nie może odmówić przyjęcia należnego mu świadczenia, chociażby dług nie był jeszcze wymagalny. Jeżeli jednak wierzyciel mimo powyższego odmówi przyjęcia tego świadczenia to można mówić o zwłoce. Zgodnie z art. 486 ustawy kodeks cywilny dłużnik- spadkobierca może w takim wypadku żądać naprawienia szkody, która wynikła ze zwłoki wierzyciela.
Podstawa prawna:

-Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Autor: ***Michał Marciniak – Radca Prawny***

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
ISO 9001 PCA ZETOM-CERT
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

7. Odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości gruntowej

Pojęcie bezumownego korzystania z nieruchomości:

Bezumowne korzystanie oznacza, że podmiot korzysta z rzeczy bez przysługującej mu podstawy prawnej, wskazać należy, że nie musi być to umowa cywilnoprawna (np. umowa dzierżawy, użyczenia itp.) Podstawa prawna zgodnego z prawem korzystania z nieruchomości może wynikać także z ustawy lub z innego konstytutywnego zdarzenia cywilnoprawnego.

Kiedy należy się odszkodowanie za bezumowne korzystanie:

Zgodnie z art. 224 § 2 Kodeksu cywilnego (kc) od chwili, w której „samoistny posiadacz w dobrej wierze dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest on obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest również zwrócić pobrane od powyższej chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiścić wartość tych, które zużył".

Takie same obowiązki względem właściciela ciążą na posiadaczu działającym w złej wierze.

Zatem, odpowiedzialność za bezumowne korzystanie z nieruchomości powstaje wtedy, kiedy ktoś włada nieruchomością wbrew woli właściciela, w sposób bezprawny.

Oznacza to, że obok roszczeń windykacyjnych, właściciel może dochodzić od podmiotu, który korzystał z nieruchomości również wynagrodzenia z tego tytułu.

W jakiej wysokości można dochodzić odszkodowania za bezumowne korzystanie nieruchomości:

Zgodnie z aktualną linią orzeczniczą dominuje pogląd, zgodnie z którym, o wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy decydują rynkowe stawki czynszowe oraz czas trwania tego stanu rzeczy. (por. wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2000 roku, sygn. akt IV CKN 5/2000, wyrok SN z dn. 15 września 2005 roku.

Dochodzącemu roszczenia o zapłatę należą się odsetki ustawowe do dnia zapłaty wartości przedmiotu sporu.

Należy jednak pamiętać, że od uzyskanej z tego tytułu kwoty pieniężnej trzeba zapłacić podatek dochodowy.

Termin przedawnienia:

Roszczenie o zapłatę z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości przedawnia się z upływem 10 lat w przypadku osób fizycznych. Jeżeli z roszczeniem występuje przedsiębiorca termin przedawnienia wynosi 3 lata.

Jak udowodnić bezumowne korzystanie z nieruchomości:

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

Najlepiej powołać na świadków sąsiadów, aby potwierdzili, że pozwany użytkował nieruchomość gruntową w okresie, za który domagamy się odszkodowania.

Właściwość sądu:

Pozew o zapłatę z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości składamy do sądu rejonowego lub sądu okręgowego (w zależności od dochodzonej pozwem kwoty tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości : do kwoty – 75 000 zł. , właściwy jest sąd rejonowy)

Aby ustalić właściwość miejscową sądu możemy skorzystać z tzw. właściwości przemiennej, czyli wybrać sąd dla miejsca położenia nieruchomości lub skorzystać z właściwości ogólnej wtedy właściwy miejscowo będzie sąd miejsca zamieszkania pozwanego.

Ważne - Pozew o zapłatę z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości nie powinien być kierowany do e-sądu ze względu na art. 499. k.p.c. Nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu przytoczone okoliczności budzą wątpliwość.

Wysokość opłaty od pozwu:

Opłata sądowa od ww. pozwu wynosi 5 % wartości przedmiotu sporu tj. żądanej wysokości wynagrodzenia.

W jakiej sytuacji nie należy się odszkodowanie za bezumowne korzystanie:

Odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości, nie należy się właścicielowi, który w nie interesuje się nieruchomością a w konsekwencji przyzwala na korzystanie z nieruchomości innym osobom. Ważnym jest, że odpowiedzialność za bezumowne korzystanie z nieruchomości powstaje wówczas, gdy ktoś włada nieruchomością wbrew woli właściciela, w sposób bezprawny. Ma to najczęściej miejsce w sytuacji, kiedy władający nie wydaje gruntu po wygaśnięciu umowy dzierżawy lub też samowolnie bez zgody właściciela obejmuje grunt we władanie. Ochrona właściciela ma również swój wymiar moralny określony w art. 5 KC. - zgodnie z jego treścią „ Nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego"

Reasumując, przysługujące właścicielowi prawo do wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy jest zrekompensowaniem mu niemożności korzystania z tej rzeczy na skutek tego, że wbrew jego woli z rzeczy korzysta inna osoba. Natomiast, nie ma żadnego moralnego uzasadnienia zapewnienie wynagrodzenia właścicielowi, który w ogóle się nieruchomością nie interesuje i przyzwala tym samym na korzystanie z nieruchomości innym osobom.

Autor: Zofia Ignatiuk – Kuźma – Radca Prawny

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

8. Powództwo prokuratora o zaprzeczenie ojcostwa

Domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki:

Zgodnie z art. 62 K.r.o.:

§ 1. Jeżeli dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem trzystu dni od jego ustania lub unieważnienia, domniemywa się, że pochodzi ono od męża matki. Domniemania tego nie stosuje się, jeżeli dziecko urodziło się po upływie trzystu dni od orzeczenia separacji.

§ 2. Jeżeli dziecko urodziło się przed upływem trzystu dni od ustania lub unieważnienia małżeństwa, lecz po zawarciu przez matkę drugiego małżeństwa, domniemywa się, że pochodzi ono od drugiego męża.

Domniemanie wynikające z art. 62 K.r.o. może zostać obalone tylko na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa.

Termin na złożenie pozwu o zaprzeczenie ojcostwa:

Zgodnie z art. 63 K.r.o. mąż matki może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa w ciągu 6 miesięcy od dnia w którym dowiedział się o urodzeniu dziecka przez żonę.

Termin do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa przez męża matki biegnie od dnia, w którym dowiedział się on o urodzeniu dziecka przez żonę, także w takim przypadku, kiedy mąż matki dziecka był przekonany, że domniemanie z art. 62 k.r.o. przemawia za tym, że nie jest on ojcem dziecka (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 1981 r. IV CR 308/81).

Jest to termin zawity, co oznacza, że po jego upływie uprawnienie do dokonania określonej czynności bezwzględnie wygasa. Termin sześciu miesięcy liczy się od dnia urodzenia dziecka, a nie od daty uzyskania informacji o pochodzeniu dziecka.

Co zrobić jak mąż matki dowiaduje się, że nie jest ojcem dziecka dopiero po kilku lub kilkunastu latach od urodzenia dziecka:

W takiej sytuacji pozostaje tylko możliwość określona w art. 86 K.r.o., zgodnie z którym:

„Powództwo o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa oraz ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa może wytoczyć także prokurator, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego. Jeżeli dziecko zmarło przed osiągnięciem pełnoletności, prokurator może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa oraz ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa do dnia, w którym dziecko osiągnęłoby pełnoletność. Wytoczenie przez

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

prokuratora powództwa o zaprzeczenie ojcostwa oraz ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie jest dopuszczalne, jeżeli dziecko zmarło po osiągnięciu pełnoletności."

Prokurator nie może w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa wstąpić do sprawy w charakterze powoda działającego na podstawie art. 86 K.r.o. - w miejsce powoda, który wytoczył powództwo o zaprzeczenie ojcostwa - po upływie terminu przewidzianego w art. 63 K.r.o. W takim wypadku wchodzi w grę tylko możliwość wytoczenia odrębnego procesu przez prokuratora (art. 86 K.r.o.)

Czy prokurator jest związany terminem do złożenia pozwu o zaprzeczenie ojcostwa:

Prokurator nie jest związany żadnym terminem na wytoczenie omawianego powództwa o zaprzeczenie ojcostwa z jednym zastrzeżeniem, a mianowicie, nie można skutecznie wytoczyć powództwa o zaprzeczenie ojcostwa po śmierci dziecka.

Należy pamiętać jednak, że prokurator działała samodzielnie, nie działa w imieniu żadnej strony, czuwa jedynie nad eliminowaniem z obrotu prawnego sytuacji niezgodnych z prawem czy stanem faktycznym.

Co powinien zawierać wniosek do prokuratora:

W piśmie należy uprawdopodobnić fakt, że nie jest się ojcem dziecka żony. Najlepszym sposobem jest dołączenie do pisma wyniku badań DNA, które może przeprowadzić prywatnie. Badanie takie jest obecnie mocnym dowodem i może przekonać prokuratora o potrzebie wytoczenia stosownego powództwa.

Pismo do prokuratora nie musi mieć żadnej szczególnej formy. Prokurator bowiem sam sformułuje pozew o zaprzeczenie ojcostwa i skieruje go do sądu.

Przed złożeniem ewentualnego pozwu o zaprzeczenie ojcostwa, prokurator z pewnością przesłucha zarówno Wnioskodawcę i jego żonę, ponieważ będzie chciał potwierdzić informacje zawarte we wniosku i oceni czy spełnione są przesłanki dla wszczęcia postępowania.

W piśmie (wniosku) do prokuratura należy wskazać takie argumenty, które uzasadniają wytoczenie powództwa z punktu widzenia ustawowej roli prokuratury niż z punktu widzenia interesu domniemanego ojca.

Dobro dziecka przeważa nad zasadą do dążenia do prawdy materialnej, jak i nad interesami rodziców dziecka. Zasada dobra dziecka, w tym stabilności rodziny, przeważa nad zasadą prawdy materialnej

Autor: Zofia Ignatiuk – Kuźma – Radca Prawny

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

ISO 9001 PCA ZETOM-CERT
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

9. Posiadanie, ochrona posiadania

I. POSIADANIE

Na wstępie wymaga wyjaśnienia co rozumiemy przez pojęcie posiadania.

Posiadanie jest pojęciem z zakresu prawa rzeczowego. Posiadanie jest stanem faktycznym polegającym na władaniu określoną rzeczą. Możliwe jest również posiadanie służebności – szczególnego uprawnienia do korzystania z cudzej rzeczy.

Posiadanie może dotyczyć w szczególności:

1. ruchomości lub nieruchomości (w zakresie prawa własności),
2. rzeczy oddanej w użytkowanie wieczyste (prawa użytkowania wieczystego),
3. rzeczy oddanej w użytkowanie,
4. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu,
5. niektórych postaci służebności (np. służebności mieszkania, czy służebności przejazdu),
6. rzeczy oddanej do korzystania na podstawie umowy najmu lub umowy dzierżawy

Należy podkreślić, że nie każde władanie rzeczą wiąże się z jej posiadaniem – niezbędnym elementem posiadania jest władanie rzeczą jak właściciel lub jak mający prawo do władania cudzą rzeczą. Art. 336 Kodeksu cywilnego określa, że posiadaczem rzeczy jest zarówno ten kto nią faktycznie włada jak właściciel (posiadacz samoistny); jak i ten kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny).

Posiadanie składa się dwóch elementów, które winny istnieć jednocześnie:

1. fizycznego władania rzeczą (*corpus possesionis*),
2. zamiaru władania rzeczą dla siebie (*animus rem sibi habendi*).

Faktyczne władanie rzeczą

Faktyczne władanie nad rzeczą wyraża się w widocznym dla innych osób zachowaniu posiadacza. Z określenia „władanie rzeczą jak właściciel" wynika, że posiadacz nie musi posiadać tytułu prawnego posiadania (posiadanie nie musi być zgodne z prawem – możliwe jest posiadanie rzeczy stanowiącej cudzą własność). Ma jednak zachowywać się tak jak właściciel rzeczy.

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

Posiadanie musi być trwałe, a nie jedynie tymczasowe. Przy tymczasowym władaniu brak zresztą zamiaru władania rzeczą dla siebie, czyli tak jak robi to właściciel. Warto również podkreślić, że posiadacz samoistny nie traci posiadania przez to, że oddaje rzecz drugiej osobie w posiadanie zależne – por. art. 377 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (**dalej k.c.**).

Zamiar władania rzeczą dla siebie

Zamiar władania rzeczą dla siebie to wewnętrzna i subiektywna wola posiadania. Ocena istnienia woli posiadania będzie jednak dokonywana poprzez ocenę zamanifestowanych na zewnątrz (czyli widzianych przez osoby trzecie) przejawów władania rzeczą.

Współposiadanie rzeczy

Współposiadanie rzeczy to szczególna odmiana posiadania. W takim przypadku kilka osób posiada jedną rzecz. Nie można jednak mówić o współposiadaniu, gdy względem jednej rzeczy jedna osoba jest posiadaczem samoistnym, a inna posiadaczem zależnym (na przykład właściciel mieszkania i najemca mieszkania).

Nawiązanie do współposiadania można znaleźć w przepisach art. 206 i 346 k.c. Pierwszy z przepisów mówi o uprawnieniu współwłaścicieli do współposiadania rzeczy. Natomiast drugi dotyczy ochrony posiadania w stosunku między współposiadaczami.

II. OCHRONA POSIADANIA

W polskim prawie cywilnym posiadanie jest chronione na kilka sposobów. Należą do nich:

1. obrona konieczna,
2. dozwolona samopomoc,
3. roszczenie o wstrzymanie budowy,
4. roszczenie posesoryjne.

Obrona konieczna

Obrona konieczna zaliczana jest to środków ochrony własnej posiadacza. Zgodnie z art. 343 § 1 k.c. posiadacz może zastosować obronę konieczną, żeby odeprzeć samowolne naruszenie posiadania. Obrona konieczna znajduje więc zastosowanie w momencie zamachu na posiadanie. Jej celem jest odparcie tego zamachu.

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

Z racji tego, że obrona ma być konieczna należy sięgać do środków niezbędnych, a jednocześnie wystarczających do odparcia zamachu. Konieczne jest więc zachowanie proporcji między stopniem zagrożenia a stosowanym środkiem obrony.

Dozwolona samopomoc

Dozwolona samopomoc polega na tym, że posiadacz własnym działaniem przywraca poprzedni stan posiadania. Dozwolona pomoc różni się od obrony koniecznej tym, że jest realizowana już po dokonaniu naruszenia posiadania (a nie w jego trakcie). W przypadku:

1. posiadania nieruchomości – jest realizowana niezwłocznie po naruszeniu posiadania,
2. posiadania rzeczy ruchomej – jest realizowana natychmiast po naruszeniu posiadania.

Posiadacz nieruchomości może niezwłocznie po samowolnym naruszeniu posiadania przywrócić własnym działaniem stan poprzedni. Nie może jednak przy tym stosować przemocy względem innych osób (art. 343 § 2 zdanie 1 k.c.)

Natomiast posiadacz rzeczy ruchomej może natychmiast po samowolnym pozbawieniu go posiadania zastosować niezbędną samopomoc w celu przywrócenia stanu poprzedniego, jeśli grozi mu niebezpieczeństwo niepowetowanej szkody (art. 343 § 2 zdanie 2 k.c.).

Roszczenie o wstrzymanie budowy

Zgodnie z art. 347 § 1 k.c. posiadaczowi nieruchomości przysługuje roszczenie o wstrzymanie budowy, jeśli budowa mogłaby naruszyć jego posiadanie albo grozić wyrządzeniem mu szkody. Roszczenie to ma więc charakter prewencyjny.

Roszczenie to może być dochodzone przed rozpoczęciem budowy. Wygasa ono, jeśli nie będzie dochodzone w ciągu miesiąca od dnia rozpoczęcia budowy (art. 347 § 2 k.c.).

Roszczenie posesoryjne (ochrona posesoryjna)

Ochrona posiadania na drodze sądowej realizowana jest za pomocą skargi posesoryjnej w postępowaniu odrębnym uregulowanym w art. 478 i 479 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (**dalej k.p.c.**).

Roszczenie posesoryjne jest roszczeniem o przywrócenie stanu poprzedniego i zaniechanie naruszeń. Roszczenie posesoryjne przysługuje jeżeli dokonano naruszenia posiadania, a brak przy tym przesłanek do skorzystania z dozwolonej samopomocy lub gdy posiadacz nie skorzystał z niej we właściwym terminie.

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

Roszczenie to nie jest zależne od dobrej wiary posiadacza ani od zgodności posiadania ze stanem prawnym. Sąd lub inny organ powołany do rozpoznawania spraw tego rodzaju może jednak stwierdzić, że stan posiadania powstały na skutek naruszenia jest zgodny z prawem (art. 344 § 1 zdanie 2 k.c.).

Również w przepisach procesowych postanowiono, że w sprawach o naruszenie posiadania sąd bada jedynie ostatni stan posiadania i fakt jego naruszenia, nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanego (art. 478 k.p.c.).

Może to skutkować tym, że osoba nieuprawniona do władania daną rzeczą uzyska sądową ochronę posiadania przeciwko osobie uprawnionej do władania rzeczą. Może dojść do tego na przykład w sytuacji, w której właściciel nieruchomości, po której sąsiedzi przejeżdżają od wielu lat, zagrodzi im przejazd. Pomimo braku tytułu prawnego do uprawniającego przejazd (umowa użyczenia, dzierżawa, służebność) takie działanie stanowi naruszenie posiadania tych osób. Podobnie w sytuacji, gdy właściciel nieruchomości „siłowo" chciałby usunąć z gruntu lub budynku osoby, którym nie przysługuje prawo do władania jego rzeczą (np. byłych najemców lub osoby które uprawiają jego pole).

Kiedy przysługuje ochrona posesoryjna

Posiadacz rzeczy może skorzystać z roszczenia posesoryjnego, gdy dojdzie do samowolnego naruszenia posiadania. Polega ono na bezprawnym wkroczeniu w sferę władztwa faktycznego posiadacza. Dlatego w pierwszej kolejności należy ustalić, czy osoba dokonująca naruszenia nie była do tego upoważniona.

Nie mamy do czynienia z samowolnym naruszeniem posiadania, gdy istnieje podstawa prawna, która usprawiedliwia wkroczenie w zakres cudzego posiadania. Podstawę taką może stanowić wyraźny przepis prawa, orzeczenie sądu, decyzja administracyjna, czy też zgoda samego posiadacza.

Z naruszeniem posiadania mamy do czynienia, gdy nastąpi fizyczna ingerencja w sferę cudzego władztwa. Chodzi tu o zakłócenie lub częściowe albo całkowite pozbawienie posiadania.

Co ciekawe, naruszenie posiadania może mieć także miejsce w sytuacji gdy nie dochodzi do fizycznej ingerencji we władztwo innego podmiotu a ma miejsce naruszenie przez określoną osobę spokoju posiadacza np. poprzez kierowanie do niego gróźb lub inne działania skutkujące wywołaniem presji. **Należy podkreślić, że nie stanowi samowolnego naruszenia posiadania przypadkowa lub jednorazowa ingerencja, jeśli okoliczności wskazują na brak woli naruszenia posiadania.**

Komu przysługuje roszczenie posesoryjne

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

Z roszczeniem posesoryjnym może wystąpić tylko posiadacz rzeczy. Jak zostało wyżej wyjaśnione, zgodnie z art. 336 k.c. posiadaczem rzeczy jest zarówno ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel (posiadacz samoistny), jak i ten, kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny).

Nie może więc wystąpić z roszczeniem posesoryjnym dzierżyciel rzeczy, czyli osoba, która faktycznie włada rzeczą z kogo innego. Może on jednak skorzystać z instytucji obrony koniecznej i dozwolonej samopomocy.

Przeciwko komu przysługuje ochrona posesoryjna

Z roszczeniem posesoryjnym można wystąpić przeciwko temu, kto samowolnie naruszył posiadanie, jak również przeciwko temu, na czyją korzyść naruszenie nastąpiło.

Termin do wniesienia powództwa posesoryjnego

Art. 344 § 2 k.c. stanowi, że **roszczenie posesoryjne wygasa**, jeśli nie będzie dochodzone w ciągu **roku od chwili naruszenia**. Przez dochodzenie roszczenia należy rozumieć wytoczenie powództwa.

Procedura sądowa

Elementy konieczne pozwu:

1. wskazanie sądu do którego kierowana jest sprawa,
2. wskazanie imion, nazwisk lub nazw (w przypadku firm) stron i ich adresów, danych pełnomocników stron (jeśli są ustanowieni),
3. wskazanie wartości przedmiotu sporu,
4. nazwa pisma,
5. żądanie pozwu,
6. uzasadnienie żądania oraz wykaz załączników.

Jak zatem widać pozew taki nie różni się od pozwu w standardowych sprawach cywilnych. Sprawy o naruszenie posiadania są rozpatrywane przez **sąd rejonowy** miejsca **położenia nieruchomości .** Co istotne, jest to właściwość **wyłączna** więc strony nie mogą jej zmienić w drodze umowy.

Wyrok zapadły w procesie posesoryjnym powinien precyzyjnie określać obowiązki pozwanego. Jeśli naruszenie posiadania polegało na pozbawieniu posiadacza faktycznego władztwa nad rzeczą wystarczy, że sąd nakaże pozwanemu przywrócenie poprzedniego stanu posiadania przez wydanie rzeczy powodowi. Natomiast w przypadku innych naruszeń konieczne jest dokładne określenie wymaganych lub zakazanych czynności pozwanego.

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716
Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371
tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

W sprawach o naruszenie posiadania **nie jest dopuszczalne powództwo wzajemne. Zakaz powództw wzajemnych ma na celu usprawnienie postępowania i przyspieszenie wydania rozstrzygnięcia przez sąd. Jest t podyktowane względem na przedmiot sprawy** pozwy o naruszenie posiadania powinny być szybko rozstrzygane gdyż powodowi z założenia zależy na jak najszybszym zakończeniu uciążliwych naruszeń.

Postępowanie o naruszenie posiadania ze swej natury wymaga **szybkości.** Żaden bowiem właściciel nie lubi gdy narusza się jego prawo własności i utrudnia korzystanie z rzeczy. Dlatego też bada się w takim postępowaniu ostatni stan posiadania oraz nie dopuszcza się zgłaszania powództwa wzajemnego.

Wzór pozwu o przywrócenie posiadania

Sąd Rejonowy w ……..

I Wydział Cywilny

ul. ……..

..-… ……

Powód: Imię, nazwisko, adres zamieszkania i do korespondencji, PESEL lub NIP

Pozwany: Imię, nazwisko, adres zamieszkania i do korespondencji

Wartość przedmiotu sporu ……. zł (słownie: …….)

Opłata stała: 200 zł

Pozew o przywrócenie posiadania

Niniejszym, działając w imieniu własnym, wnoszę:

1. nakazanie pozwanemu aby przywrócił powodowi posiadanie…… (tu należy szczegółowo określić rzecz objętą żądaniem i sposób przywrócenia posiadania);
2. rozpoznanie sprawy również pod nieobecność powodów;
3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu
4. przeprowadzenie dowodów :……(tu należy szczegółowo określić dowody, w przypadku świadków poprzez wskazanie ich imion i nazwisk oraz adresów, w przypadku dokumentów ich oznaczenia) na okoliczność……(tu należy wskazać jakie fakt powód ma zamiar udowodnić zgłoszonymi dowodami)

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl

Uzasadnienie

W uzasadnieniu należy szczegółowo wskazać :

-w jaki sposób, w jakim zakresie i do kiedy powód posiadał rzecz objętą żądaniem pozwu

-w jaki sposób doszło do utraty posiadania

- kiedy doszło do utracenia posiadania (roszczenie należy zgłosić najpóźniej do roku od utraty posiadania)

.....

(podpis)

Autor: Rafał Kuźma – Radca Prawny

ul. Gospodarcza 26, 20-213 Lublin
e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl
NIP: 712-01-69-716

Wpis do rejestru agencji zatrudnienia – nr 371

tel.: (81) 710-46-30, fax: (81) 746-13-24
www.oic.lublin.pl